

Kela|Fpa[®]
LAKU-perhekuntoutusta
toteuttavien palveluntuottajien
keskustelutilaisuus

22.5.2025 klo 14-15

Alkuun...

- Tilaisuutta ei tallenneta
- Tarkastathan vielä, että mikrofonisi on suljettu
- Kysymyksiä ja kommentteja voi esittää viestikentässä tai tilaisuuden lopussa
- Esitysmateriaali + Kysymykset/vastaukset tulevat Kelan verkkosivuille
kela.fi/yhteistyokumppanit-kuntoutuspalvelut-palveluntuottajille-tapahtumat-ja-koulutukset

Tapaamisen sisältö

1. Tilaisuuden avaaminen
2. Kirjo –projektin kysely palveluntuottajille, kyselyn tuloksia – Riina-Maria Leskelä
3. Palvelun kuulumisia
4. Ratkaisutyön terveiset
5. Ajankohtaisi asioita
6. Kysymysten purkua
7. Tilaisuuden päättäminen klo 15.00

Kirjon kuulumisia

A photograph of a woman and a man in winter clothing. The woman, on the left, is wearing a grey coat, a light blue turtleneck, and large blue earmuffs. She is smiling and looking towards the man. The man, on the right, is wearing a bright yellow puffer coat, a red knit hat, and a black and white plaid scarf. He is looking back at the woman. They appear to be standing outdoors near a building with a window.

Kela|Fpa[®]

**Kysely Kelan kuntoutuksen palveluntuottajille:
Neurokirjon lasten ja nuorten
kuntoutuspalveluihin
ohjautuminen**

Riina-Maria Leskelä, projektipäällikkö

Kuntoutus neurokirjon lasten ja nuorten arjessa – projekti (Kirjo-projekti)

- Syksyllä 2024 alkanut Kelan ja hyvinvointialueiden yhteistyöprojekti
- Projektissa kehitetään neurokirjon lasten ja nuorten palveluja ja Kelan kuntoutukseen ohjautumista
- Projektin alkaessa haluttiin kartoittaa sekä ammattilaisten että asiakkaiden näkemyksiä
- Tavoitteena saada tietoa, jakaa tietoa ja osallistaa kumppaneita ja sidosryhmiä
- [Kuntoutus neurokirjon lasten ja nuorten arjessa | Kumppanit | Kela](#)

Kuntoutuksen palveluntuottajien kysely

- Kysely oli alun perin avoinna marraskuussa 2024, muistutusviesti ja vastausajan pidennys joulukuulle 2024
- Kyselyyn pyydettiin vastauksia sähköpostin kautta Kelan LAKU- ja Oma väylä –kuntoutusten sekä sopeutumisvalmennuksen palveluntuottajilta
- Vastauksia saatiin 33 kpl

Kela|Fpa[®]

Kuntoutuksen palveluntuottajien näkemykset

Vastaajien taustatiedot

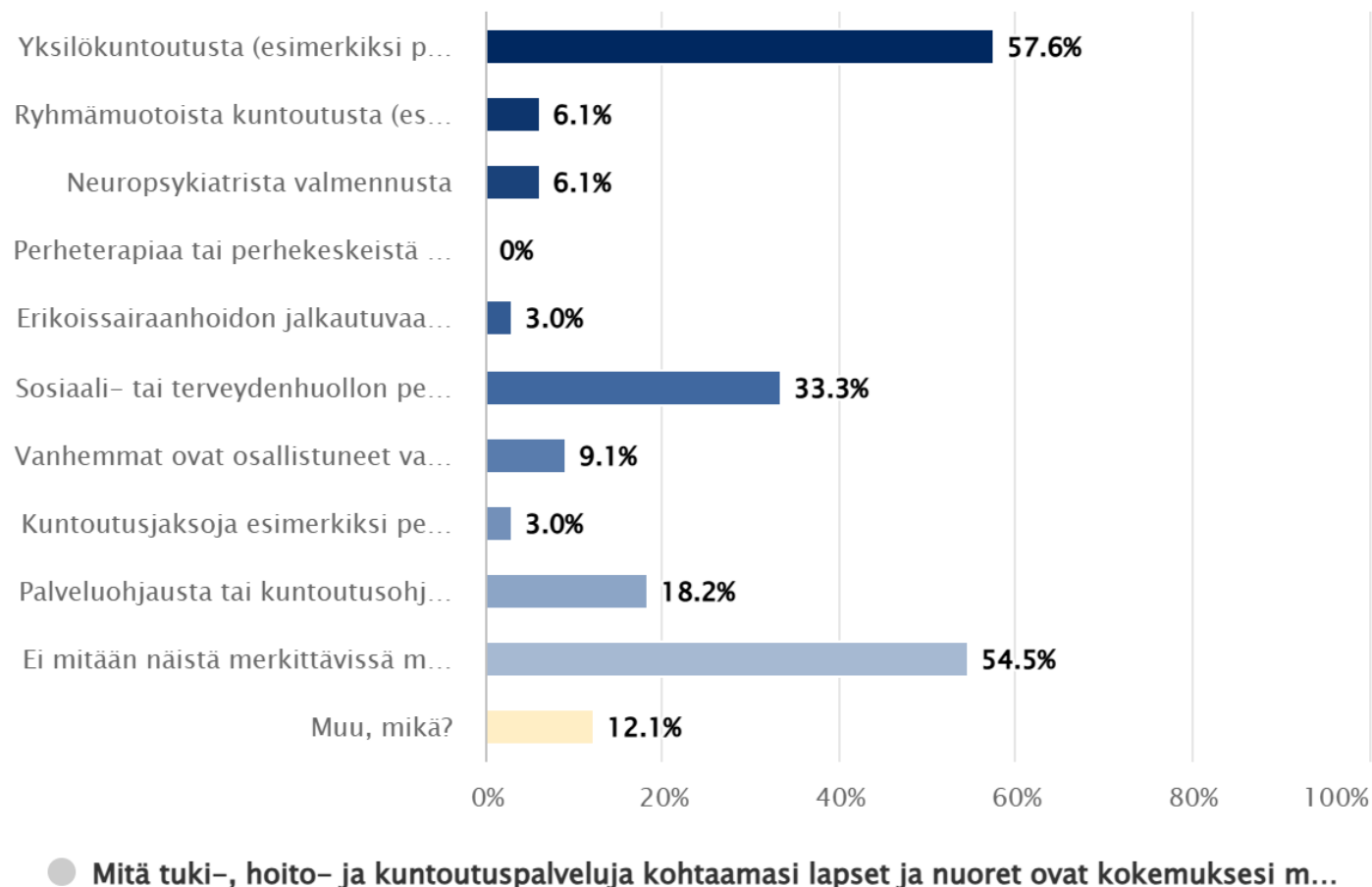
- Uusimaa, Varsinais-Suomi, Pirkanmaa, Päijät-Häme parhaiten edustettuina (väh. 5 vastaajaa)
- Useimmat työskentelivät ainakin Oma väylä –kuntoutuksessa (23 vastaajaa)
- Vastaajista suurin osa sairaanhoitajia (30%), sosiaalityöntekijöitä/sosionomeja (26%) tai psykologeja/neuropsykologeja (22%)

Ohjautuminen Kelan kuntoutuspalveluihin

Kysymys 1

Mitä tuki-, hoito- ja kuntoutuspalveluja kohtaamasi lapset ja nuoret ovat kokemuksesi mukaan useimmiten saaneet ennen Kelan neuropsykiatrisiin kuntoutuspalveluihin ohjaamista? Palvelut on voitu toteuttaa julkisena palvelutuotantona tai hankkia ostopalveluna. Valitse ne palvelut, joita on kokemuksesi mukaan saatu usein.

Saadut palvelut ennen Kelan kuntoutusta

Ohjautuminen Kelan kuntoutuspalveluihin

Vastaajien mukaan ennen Kelan kuntoutukseen ohjautumista useimmiten oli saatu:

Yksilökuntoutusta (58%)

Sosiaali- tai terveydenhuollon perustason kotiin vietävää perhetyötä (33%)

Ei mitään mainituista merkittävässä määrin (55%)

Kysymys 2

2. Arvioi seuraavien väitteiden toteutumista eri kuntoutuspalveluiden (sopeutumisvalmennus, LAKU, Oma väylä) kohdalla:

- Ohjautuminen palveluun tapahtuu asiakkaan kuntoutuksen näkökulmasta oikea-aikaisesti
- Ohjautumisen prosessi on selkeä ja sujuva
- Palvelujen kohderyhmät ovat selkeät

Ohjautuminen palveluun tapahtuu asiakkaan kuntoutuksen näkökulmasta oikea-aikaisesti

- Väitteestä oltiin pääsääntöisesti samaa mieltä
- Eniten epäilyksiä oikea-aikaisuudesta oli LAKU-perhekuntoutuksen kohdalla:
 - 31% vastaajista oli väitteestä **eri mieltä** (n = 13)
 - Muutama avovastaus: koettiin, että kuntoutukseen tullaan liian myöhään

Ohjautumisen prosessi on selkeä ja sujuva

- Yli puolet (54%) LAKU:ssa työskentelevistä vastaajista oli **eri mieltä** (n = 13)
- Kärjistäen: avovastauksissa mainittiin asiakkaiden sekavat tilanteet, hv-alueiden sekavat käytännöt ja Kelan sekavat ohjeet
 - Vrt. Oma väylässä 75% vastaajista oli **samaa mieltä** (n = 24)

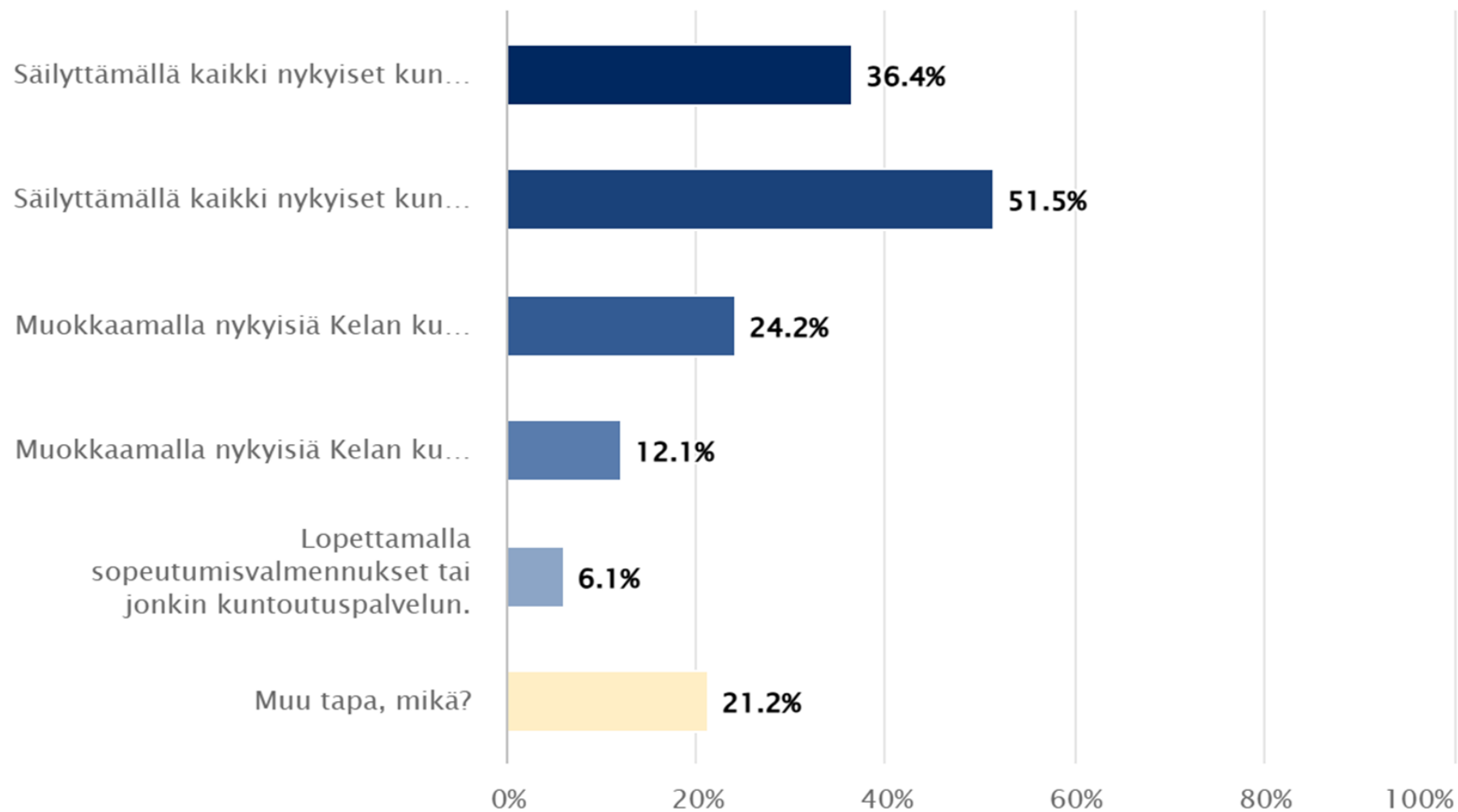
Palvelujen kohderyhmät ovat selkeät

- Kohderyhmät koettiin kaikissa kolmessa palvelussa selkeiksi (sopeutumisvalmennukset, LAKU, Oma väylä)

Tulevaisuuden kehittämistarpeet

3. Millä keinoin Kelan neuropsykiatrisia kuntoutuspalveluja voitaisiin tulevaisuudessa paremmin kohdentaa niistä eniten hyötyville? (n = 33)

- Säilyttämällä nykyiset kuntoutuspalvelut, mutta rajaamalla ne entistä tiukemmin niille, jotka ovat saaneet kattavasti hoitoa ja palveluja ensin hyvinvointialueilta (52 % vastaajista)
- Säilyttämällä nykyiset kuntoutuspalvelut, mutta tekemällä tiukempia rajoituksia esimerkiksi diagnoosi- tai ikäryhmiin, jotka voivat kuntoutusta hakea. (37% vastaajista)
- Muokkaamalla nykyisiä Kelan kuntoutuspalveluja kevyemmiksi ja lyhyemmiksi, jolloin kuntoutusta voitaisiin pienemmällä rahoituksella myöntää useammalle hakijalle (24 % vastaajista)

● Millä keinoin Kelan neuropsykiatrisia kuntoutuspalveluja voitaisiin tulevaisuudessa parem...

Tulevaisuuden kehittämistarpeet

3. (jatkuu) Millä keinoin Kelan neuropsykiatrisia kuntoutuspalveluja voitaisiin tulevaisuudessa paremmin kohdentaa niistä eniten hyötyville?

- **Muu tapa, mikä:** lyhentämällä tai lakkauttamalla sopeutumisvalmennukset, vähentämällä ryhmäkertojen määrää, suunnittelemalla kuntoutusjaksot joustavammin niin että ensin saisi pienemmän määrän kuntoutuskertoja ja tarvittaessa lisää
- Avovastauksissa tuotiin toisaalta esiin hyvinvointialueiden palvelujen toimimattomuus ja riittämättömyys

Tulevaisuuden kehittämistarpeet

4. Millainen kuntoutuspalvelujen kokonaisuus mielestäsi vastaisi parhaiten neurokirjon lasten ja nuorten kuntoutustarpeisiin tulevaisuudessa? Mitä elementtejä se sisältäisi? (n=33)

Varhainen tuki ja riittävät resurssit hyvinvointialueilla:

- Perustason hoitopalveluiden ja lasten kuntoutuksen resurssien vahvistaminen
- Neuvoloiden, päiväkotien, koulujen ja toisen asteen oppilaitosten tulisi integroida neurokirjon tuki osaksi toimintaansa.
- Alueelliset erot palveluiden saatavuudessa ovat suuria, joten lisätukien ja kuntoutusten merkitys korostuu.

Vanhempien ja perheen mukanaolo: Lasten kuntoutuksessa vanhemmuus on keskiössä, ja heidän ohjauksensa on olennainen osa kuntoutusta. Koska neurokirjon lasten perheissä esiintyy usein neurokirjon piirteisyyttä myös vanhemmilla, perheen kokonaisvaltainen huomiointi on tärkeää kuntoutuksen vaikuttavuuden kannalta. Kotiin vietävä ja arjen ympäristöissä tapahtuva työskentely on ylipäänsä tärkeää.

Pitkäkestoisuus: Kuntoutuksen tulisi kestää vähintään vuoden, jotta todelliset tarpeet ehditään kartoittaa ja muutosprosessi viedä läpi. Nykyiset käyntimäärät eivät ole riittäviä vaikuttavan ja pysyvän muutoksen aikaansaamiseksi. Erityisesti autismikirjon lasten ja nuorten kohdalla luottamuksellisen suhteen rakentaminen vaatii aikaa.

Vertaistuen merkitys: tiedon ja vertaistuen tulisi olla tasapainossa. Vertaistuellinen toiminta on kustannustehokasta. Ihmisten välistä aitoa kohtaamista ei voida korvata tekoälyllä tai digitaalisilla ratkaisuille. Tämän vuoksi vertaistuki on keskeinen osa kuntoutusta.

Tuki koko elämänkaaren ajan: Kuntoutusta tulisi olla saatavilla eri elämänvaiheissa, koska neurokirjon diagnoosit saadaan usein myöhäisessä vaiheessa.

Moniammatillinen työskentely: Neurokirjon lasten ja nuorten kuntoutuksessa tarvitaan eri ammattilaisten osaamista.

Palvelujärjestelmän joustavuus: Käyntimäärien ja palvelun keston pitäisi vastata asiakkaiden yksilöllisiä tarpeita.

- Neuropsykiatrisen valmennuksen roolia tulisi kasvattaa eri kuntoutusmuotojen sisällä, myös kouluissa ja hyvinvointialueiden palveluissa.
- Ryhmämuotoiset kuntoutusmenetelmät ovat hyödyllisiä, mutta niiden määrä tulee pitää kohtuullisena.
- Toiminnalliset menetelmät: Esim. eläin- ja luontoavusteinen kuntoutus, musiikki- ja taideryhmät voisivat olla entistä enemmän mukana kuntoutuksessa.
- Oma Väylä -kuntoutus koetaan hyväksi ja toimivaksi. Tapaamisten määrä ei saisi vähentyä, jotta tuloksia saadaan aikaan.

5. Mikä on oman kokemuksesi mukaan suurin haaste tai puute, joka vaikeuttaa neurokirjon lasten ja nuorten pärjäämistä ja sujuvaa arkea työskentelymaakunnassasi tällä hetkellä? (n = 32)

- **Nepsy-osaamisen ja resurssien puute kouluissa ja varhaiskasvatuksessa:** Opettajien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan osaaminen neurokirjon tukemisessa on riittämätöntä, ja resurssit ovat vajavaiset. Opettajien ymmärryksessä on valtavia eroja; toiset toteuttavat lähes kuntoutuksellista opetusta, kun taas toisissa tapauksissa lasten hyvinvointi voi vaarantua vahingollisen toiminnan vuoksi. Opiskelijoiden tukimuodot ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa ovat riittämättömiä, eikä koulutusjärjestelmä aina tue neurokirjon nuoria tarpeeksi.
- **Terveydenhuollon ruuhkautuminen:** Perusterveydenhuollossa ei ole riittävästi nepsy-kuntoutukseen erikoistuneita ammattilaisia. Lähetteitä ei kirjoiteta riittävästi, mikä hidastaa diagnosointia ja hoidon aloitusta. Erikoissairaanhoidon pääsy on vaikeaa, ja terveydenhuollon prosessit ovat jäykkiä. Neurokirjon nuorilla esiintyy mielenterveyshaasteita, mutta palvelut ovat ruuhkautuneet ja hoitoon pääsy on vaikeaa. Lääkärivaje.

- **Palvelujärjestelmän hajanaisuus ja yhteistyön puute:** Sosiaali- ja terveysterveyst palvelut eivät tee riittävästi yhteistyötä keskenään tai koulujen kanssa, mikä vaikeuttaa perheiden saamaa tukea. Asiakkaat siirtyvät ammattilaiselta toiselle ilman selkeää vastuunkantajaa. Työntekijät vaihtuvat usein, eikä uusilla ammattilaisilla ole riittävästi tietoa esimerkiksi Kelan palveluista.
- **Riittämättömät tai liian myöhäiset tukimuodot perheille:** Kuntoutuksen jälkeinen vanhemmuuden tuki on heikkoa, mikä kuormittaa perheitä. Perheiden tuen saatavuus liian myöhään: Tuki tulee usein vasta esiteini- tai teini-iässä, jolloin haasteet ovat jo ehtineet kasautua.
- **Alueelliset erot palveluissa:** Eri maakunnissa palvelut vaihtelevat merkittävästi. Toisilla alueilla perheet saavat apua heti, toisilla alueilla he joutuvat odottamaan vuosia. Palvelut keskittyvät suurimpiin keskuksiin, mikä jättää pienemmät kunnat vähäisemmälle tuelle.

6. Muut terveiset ja kehittämis ehdotukset Kelalle (n = 17)

Kuntoutuksen laadun priorisointi: Kelan tulisi painottaa laatua hinnan sijaan, sillä halvemmat kuntoutukset eivät ole yhtä vaikuttavia. Asiakkaiden tulisi mahdollisesti saada valita palveluntuottajansa kilpailutuksen sijaan.

Kelan ja hyvinvointialueiden yhteistyö: Tiiviimpää yhteistyötä tarvitaan, jotta perheet eivät jää yksin neurokirjon haasteiden kanssa.

Ammattilaisille suunnattu tiedotus: Kelan tulisi järjestää tietoiskuja esimerkiksi vammaistuesta, jotta perheitä voidaan ohjata paremmin.

Kaksoisdiagnoosin haasteet: ADHD:n ja autismikirjon yhteisvaikutus tekee kuntoutuksesta erityisen vaativaa, ja sitä tulisi kehittää paremmin.

Kuntoutuksen joustavuus: Kuntoutus pitäisi toteuttaa yksilöllisesti ja joustavasti, niin että sen vaikuttavuutta arvioidaan asiakkaan sisäisen kokemuksen perusteella eikä vain ulkoisin mittarein.

Päätösprosessin epäselvyys: Asiakkaat ovat epätietoisia siitä, miten ja millä aikataululla päätöksiä Kelassa tehdään.

LAKU-perhekuntoutus

Kuntoutuksen ja tuen jatkumo: Kun perheet ovat käyneet läpi Lakun ja Sovan, tuen jatkuminen on epävarmaa, erityisesti jos hyvinvointialueet eivät tarjoa lisäpalveluita.

Lakun kehittäminen: Lapsille ryhmätapaamiset voivat olla epämiellyttäviä, joten toiminnallisia ryhmiä tulisi kehittää.

Kentän palautteen kuunteleminen: Lakun ryhmäkokojen aiheuttamat haasteet ja asiakkaiden kokemusten huomioiminen palvelujen kehittämisessä ovat tärkeitä.

Laku-kuntoutuksen tarve: Määrärahojen rajallisuus mietityttää, mutta kuntoutukselle on suuri tarve ja sen koetaan tukevan perheiden arkea merkittävästi.

Oma väylä –kuntoutus

Oma Väylä -kuntoutuksen säilyttäminen: Palvelu koetaan hyödylliseksi ja sen supistamista tai lopettamista ei toivota. Neuropsykologinen arvio osana Oma Väylää voisi olla hyödyllinen.

Neurokirjon nuoret väliinputoajina: Sopeutumisvalmennuspalveluiden puute ja Nuotti-valmennuksen tiukennukset vaikeuttavat nuorten ja nuorten aikuisten tilannetta.

Kiitos vastaamisesta!

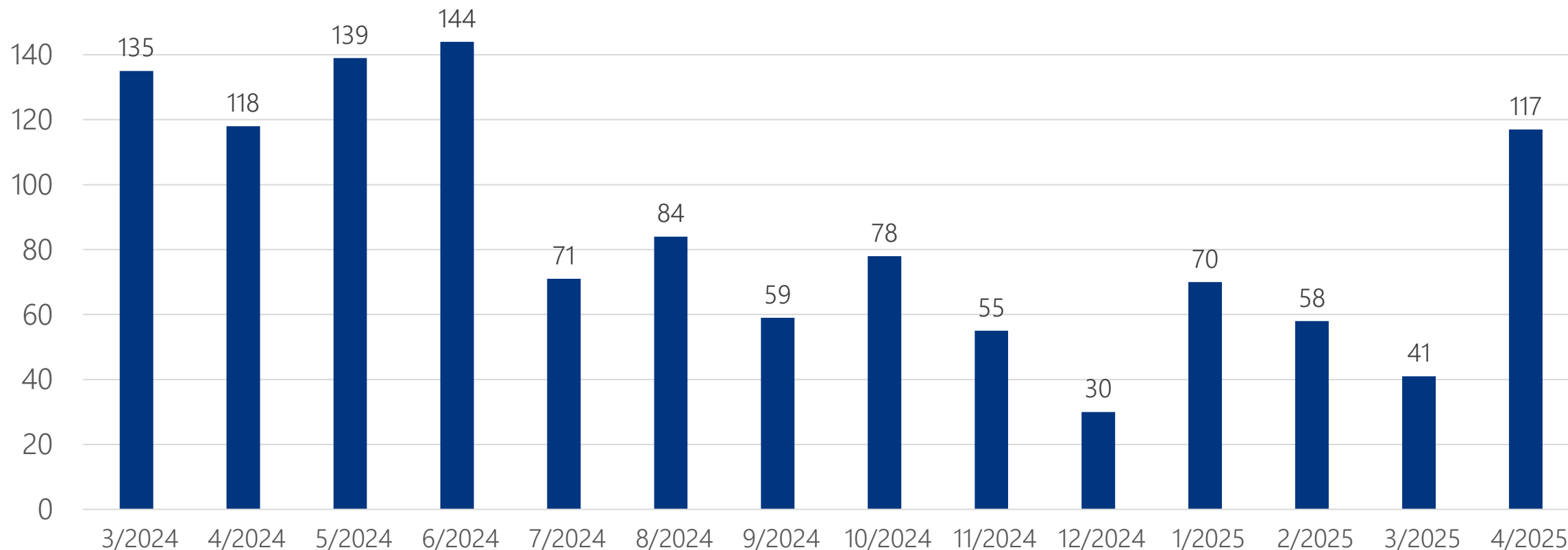
- Palveluntuottajien näkemykset viedään LAKU- ja Oma väylä –kuntoutuksesta sekä sopeutumisvalmennuksista vastaaville tiimeille sekä muille kehittäjille ja esihenkilöille

Kiitos!

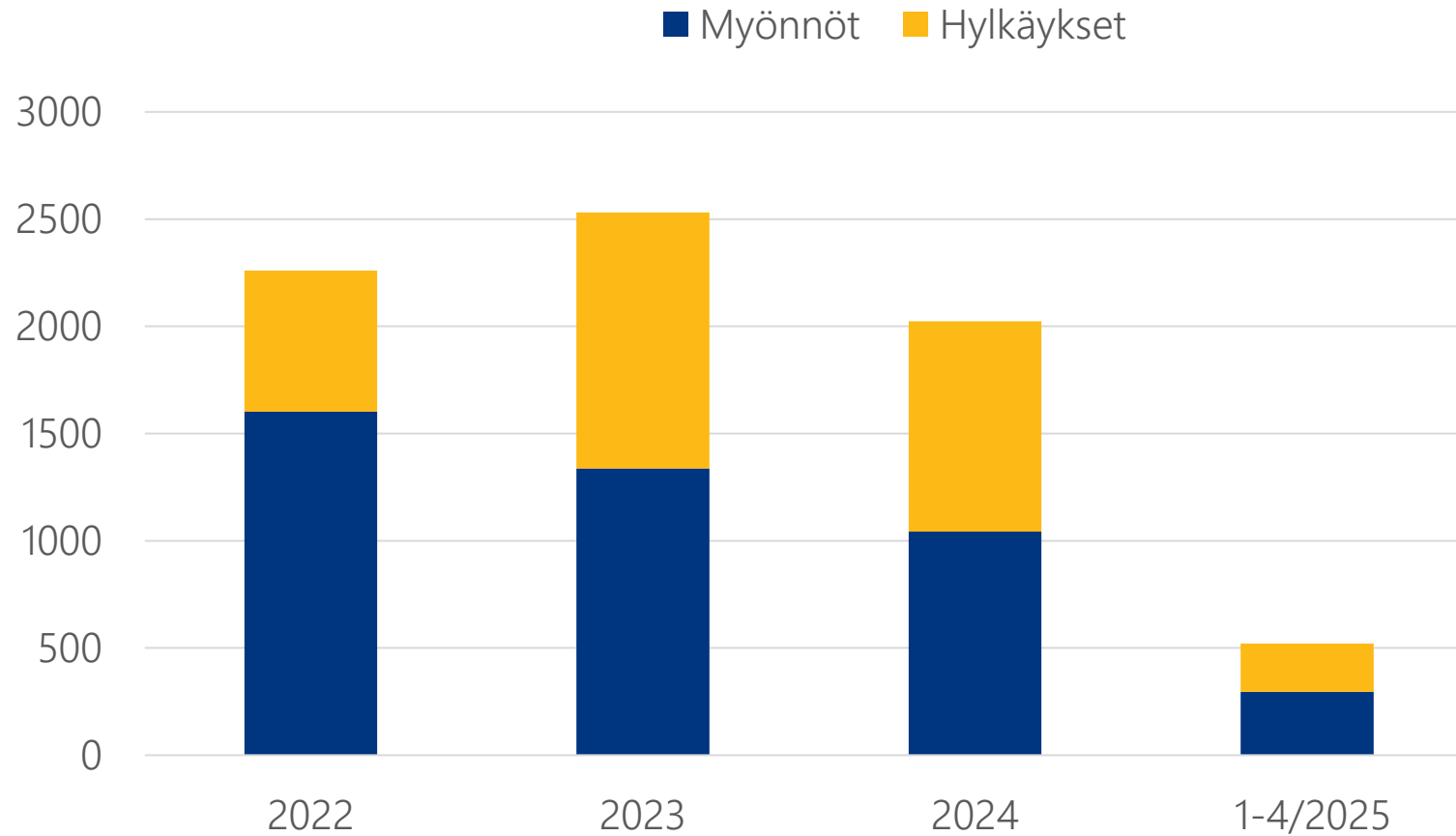
Riina-maria.leskela@kela.fi

Palvelun kuulumisia

LAKU-perhekuntoutuksen uudet asiakkaat 3/2024-4/2025

LAKU-perhekuntoutuksen ratkaisut

Vuonna 2024 hylkäykset johtuivat yleisimmin siitä, että
a) kuntoutukseen hakenut asiakas ei kuulunut kohderyhmään TAI
b) asiakkaan hakemus oli puutteellinen lisäselvityspyynnöstä huolimatta.

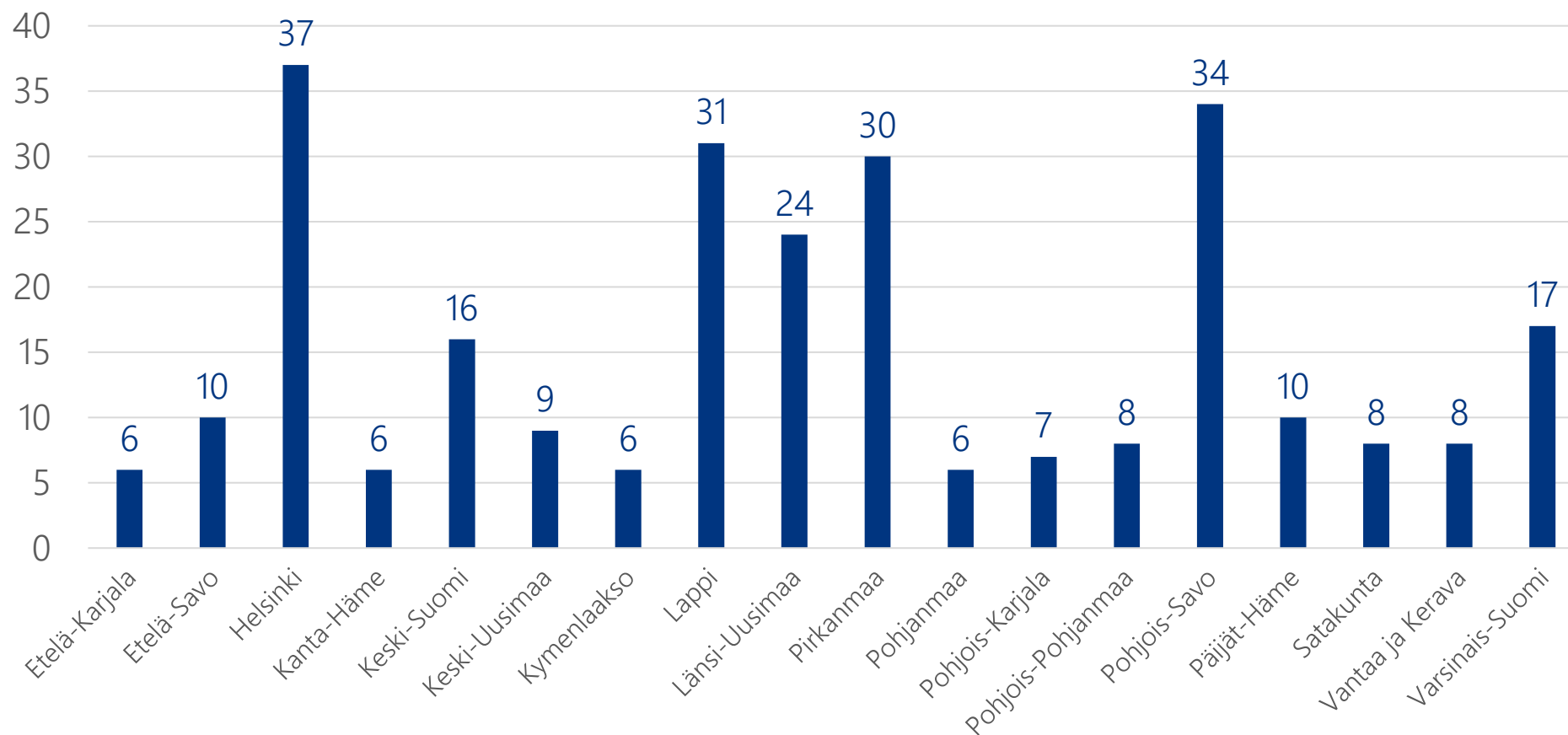
Taustatietoa ratkaisumääriin liittyen 1/2

- 2020:
- Kehittämishankkeen jälkeen LAKU-perhekuntoutuksesta vakiintunut palvelu; asiakasmäärä nousi merkittävästi
- 2023:
- LAKU-perhekuntoutuksen myöntökriteereitä tarkennettiin vuonna 2023 perustuen Valtakunnalliset lääkinälliseen kuntoutukseen ohjaamisen perusteet - oppaaseen sekä päivitettyyn autismikirjon häiriöiden käypähoitosuositukseen
- Merkittävimmät muutokset myöntökriteereissä olivat perhearvion ja psykoedukaation lisääminen sekä järjestämisvastuun tarkentaminen Kelan ja terveydenhuollon välillä. Hylkäysten määrä kasvoi täydennyspyynnöistä huolimatta

Taustatietoa ratkaisumääriin liittyen 2/2

- 2024 Kela sai lisämäärärahan neuropsykiatristen häiriöiden kuntoutukseen ja Kela lisäsi myös ADHD-sopeutumisvalmennusten ja autismikirjon häiriöiden sopeutumisvalmennusten määriä
- Osa asiakkaista hakee sekä sopeutumisvalmennukseen että LAKU-perhekuntoutukseen. Sopeutumisvalmennus on aina ensisijaista LAKU-perhekuntoutukseen nähden. Kun sopeutumisvalmennus myönnetään, LAKU-perhekuntoutuksesta annetaan samalla hylkäävä päätös
- Ensimmäisinä vuosina asiakkaita oli runsaasti, mutta syksystä 2024 alkaen uusia asiakkaita on ollut huomattavasti vähemmän kuin Kela arvioi. Koska palveluntuottajia on nykyisellä sopimuskaudella aiempaa enemmän, asiakkaat jakautuvat useammalle palveluntuottajalle kuin aiemmin
- Hylkäysprosentti on ollut vuosina 2023-2025 myös korkeampi. Vuonna 2024 pääsyyt LAKU-perhekuntoutuksen hylkäämiselle olivat tarvittavien selvitysten puuttuminen ja kohderyhmään kuulumattomuus. Jos hakemusta ei täydennetä (esim. lisäselvitykset ja lääkärilausunnot) määräaikaan mennessä, hakemus hylätään. Asia käsitellään uudelleen tarvittavien tietojen saapuessa, mutta osalla asiakkaista prosessi saattaa jäädä tässä vaiheessa kesken.

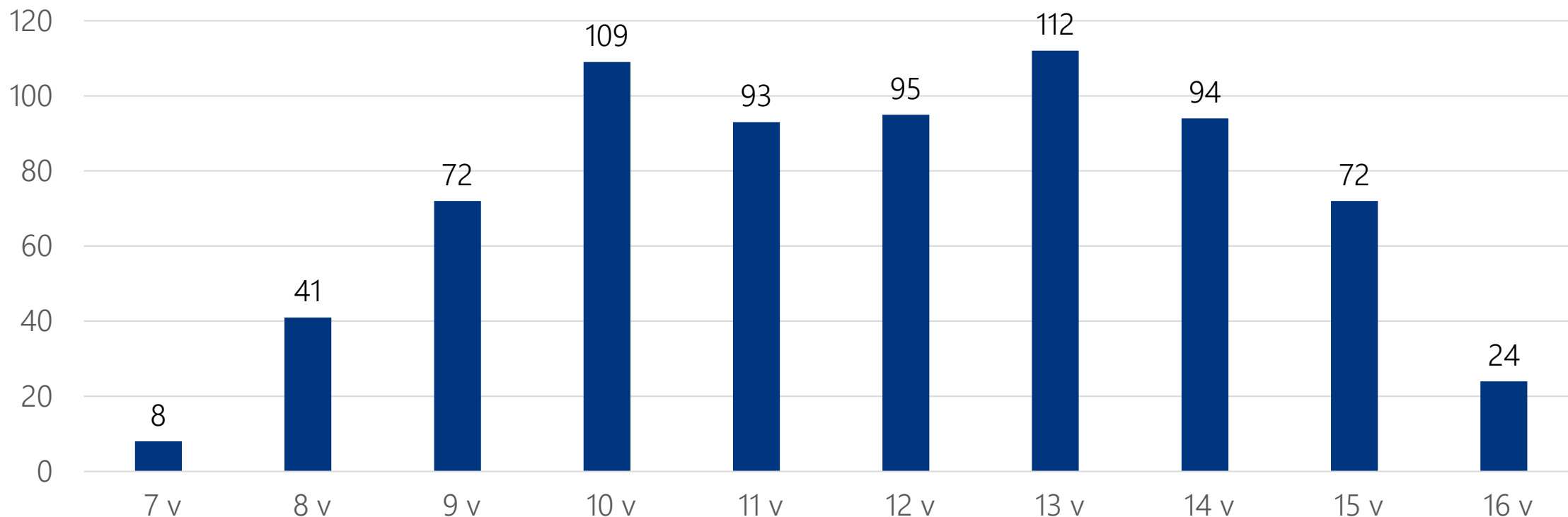
LAKU-perhekuntoutuksen uudet asiakkaat hyvinvointialueittain 1-4/2025

Seuraavilla hyvinvointialueilla uusia asiakkaita on ollut <5

- Ahvenanmaa
- Etelä-Pohjanmaa
- Itä-Uusimaa
- Kainuu
- Keski-Pohjanmaa

LAKU-perhekuntoutuksen asiakkaat ikäryhmittäin v. 2024

Ratkaisutyön terveiset

Ratkaisutyön terveisiä

- Ratkaisutyössä tällä hetkellä tilanne on hyvä, eikä jonossa ole juurikaan käsittelemättömiä hakemuksia
- Suunnitteilla tiedottaa Terveystieteiden uutiskirjeellä vielä ennen kesää harkinnanvaraisen kuntoutuksen palveluista ja siinä yhteydessä myös Lakusta
- Palveluntuottajat voivat omalta osaltaan myös markkinoida palvelua terveydenhuoltoon

Ajankohtaista

Hyvä tietää

- Tarkistakaa tietonne ajantasaisuus palveluntuottajahaussa, ja tehkää tarvittavat muutokset Rekun kautta
- Koulutustilaisuudet palveluntuottajille (Kela.fi) [Kuntoutuksen tapahtumat ja koulutukset– Yhteistyökumppanit - kela.fi](#) → Myös tämän tilaisuuden materiaali
- Tiedotteet (Kela.fi) [Ajankohtaista kuntoutuksen palveluntuottajille – Yhteistyökumppanit - kela.fi](#)
- Rekisteröitymismenettelyn verkkosivu (Kela.fi) [Rekisteröitymismenettely | Kumppanit | Kela](#)
- Sähköpostiosoitteet
 - Palvelun sisältö ja toteutus
 - kuntoutus_palvelukuvaukset@kela.fi
 - sopimusta tai rekisteröitymistä koskevat kysymykset sähköpostitse osoitteeseen
 - kuntoutus.rekisteroityminen@kela.fi.

Kysymyksiä ja vastauksia

Kysymys 1: Ensiapukoulutuksesta

- Tarviiko myös lääkärillä olla voimassa oleva ensiapukoulutus?
- LAKU-perhekuntoutuksen palvelukuvauksen yleisen osan kohdan 15.1.3 *Turvallisuus kuntoutuksen toteutuksen aikana* mukaisesti palveluntuottaja vastaa asiakasturvallisuudesta siten, että kuntoutuksen toteuttavalla kuntoutushenkilöstöllä on Suomen Punaisen Ristin (SPR) EA 1 -koulutus tai muu vastaavan tasoinen koulutus ja että nämä koulutukset ovat voimassa.
- Lääkäri on osa moniammatillista tiimiä ja täten osa kuntoutusta toteuttavaa kuntoutushenkilöstöä. Myös lääkäriltä vaaditaan yleisen osan edellyttämät vaatimukset.

Kysymys 2: Tapaamisten toteuttamisesta

- Onko vuoden sisällä tapahtuvat käynnit tapahduttava poikkeuksetta vuoden sisällä?
- LAKU-perhekuntoutuksen kokonaisuus on enintään 18 kk, mukaan lukien ennakko- ja seurantatapaamiset. Kuntoutus tulee toteuttaa päätöksen voimassaoloaikana (18 kuukautta). Palvelukuvauksen kohdan 3.3 mukaan **suosituksena on**, että asiakasperheen tapaamiset (17 tapaamista) toteutetaan 12 kk aikana.
- Tapaamisia on siis mahdollista toteuttaa 12 kk jälkeen (18 kuukauden sisällä), jos se on asiakkaan kuntoutumisen kannalta tarkoituksenmukaista.

Kysymys 3: Ryhmien toteuttamisesta

- Mitä jos perhe ei halua/pysty osallistumaan läsnä eikä etänä ryhmätapaamisiin.
- Ryhmätapaamiset ovat tärkeä osa LAKU-perhekuntoutuksen kokonaisuutta.
- Asiakasperheen lapsen/nuoren sekä aikuisten läheisten tulisi kyetä osallistumaan kuntoutukseen täysipainoisesti.
- Perheen kanssa kannattaa keskustella ryhmiin osallistumisesta ja perhettä kannattaa motivoida ja tukea osallistumaan ryhmään.
- Jo kuntoutuksen alkuvaiheessa asiakasperheen kanssa tulee arvioida kuntoutuksen oikea-aikaisuutta, tarkoituksenmukaisuutta ja riittävyttä. Jos mahdollista olisi hyvä jos yksi ryhmätapaaminen toteutuisi jo kuntoutuksen alkuvaiheessa.
- Kuntoutus voidaan keskeyttää, jos perhe ei pysty osallistumaan kuntoutukseen täysipainoisesti.

Kysymys 4: Moniammatilliset tiimin ammattihenkilöt

- Voiko kaksi saman ammattiryhmän edustajaa tavata perhettä? Asiakkaan työryhmässä on myös muiden ammattiryhmien edustaja mukana kuntoutusprosessissa
 - 2 saman ammattiryhmän edustajaa ei voi toimia työparina. Ammattihenkilöiden listalla on 4 eri ammattinimikettä, joista valitaan 3 ammattihenkilöä. Ammattihenkilöiden tulee olla eri ammattinimikkeitä edustavia työntekijöitä.

Kiitos Mielenkiinnostanne

Anna Onnela
Anna.onnela@kela.fi